

ปัจจัยลบซอฟต์แวร์พาวเวอร์ด้านคุณธรรม-จริยธรรม...กับटकเดินหน้าเศรษฐกิจไทย

บทความฐานเศรษฐกิจ คอลัมน์เปิดมุมมอง ดร. ธนิต โสรัตน์

ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2567

โดย ดร.ธนิต โสรัตน์

รองประธานสภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย

“SOFT POWER” ที่กล่าวในบทความนี้ไม่ใช่ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ที่รัฐบาลและพรรคเพื่อไทยกำลังผลักดันเป็นยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับการนำทุนทางวัฒนธรรม ขนบประเพณี ค่านิยม ภาพลักษณ์-การแต่งกาย อาหาร ศิลปะและกิจกรรมรวมถึงเทศกาลพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องเป็นการนำสิ่งเหล่านี้ซึ่งแทบไม่ต้องลงทุนอะไรมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพลังซอฟต์แวร์พาวเวอร์อยู่ในลำดับ 41 จาก 120 ประเทศทั่วโลก (พ.ศ. 2565) สำหรับซอฟต์แวร์พาวเวอร์ที่จะกล่าวเป็นคนละเรื่องกัน เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางคุณธรรมและจริยธรรมรวมถึงจิตสำนึกทางบวกซึ่งเป็นพลังที่สำคัญในการยกระดับพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่ติดกับดักด้านรายได้ไปสู่ประเทศที่พัฒนา โดยขอเริ่มเป็นข้อๆ ดังนี้

ปัจจัยด้านคน นอกเหนือจากไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยเร็วกว่าที่คาดจะกลายเป็นปัญหาสำคัญในอนาคต อัตราการเกิดต่ำกว่าอัตราการเสียชีวิต สัดส่วน 1 ต่อ 1.186 คน ประมาณว่าในหนึ่งทศวรรษจำนวนประชากรของประเทศจะลดหายไปมากกว่า 1.2 ล้านคน เมื่อถึงตอนนั้นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีประมาณ 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรซึ่งจะส่งผลต่อกำลังแรงงานที่เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในทุกมิติทั้งด้านการผลิต บริการและเกษตรกรรม ปัญหาที่จะตามมาคือการบริโภคจะลดลงส่งผลต่อการลงทุนใหม่และการลดลงของรายได้รัฐจากภาษีในรูปแบบต่างๆ ขณะเดียวกันกลับมีภาระด้านการดูแลคนสูงอายุที่แก่แล้วยังจนทำให้มีภาระหนี้และขาดสภาพคล่องในการดำรงชีวิตไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผลข้างเคียงคือค่าใช้จ่ายที่ต้องดูแลรักษาพยาบาลประชากรสูงวัยและเบี้ยยังชีพคนชราปัจจุบันใช้งบประมาณรวมกันประมาณ 3.2 แสนล้านบาท ในอีกสิบปีข้างหน้าอาจต้องใช้งบมากขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ปัจจัยด้านจริยธรรมและคุณธรรม สังคมไทยเริ่มเห็นคนดีลดลงแต่คนที่เห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น ขาดจิตสำนึกทางบวกทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม สถาบันครอบครัวมีความแตกแยกและการทำร้ายเด็กและล่วงละเมิดทางเพศมีมากขึ้น ที่เป็นข่าวอยู่ทุกวันคือคนติดยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้นทั้งยาบ้าและที่กำลังมาแรงคือการเสพยาใบกระท่อมและกัญชาซึ่งยกระดับแปรรูปต่างๆ กลายเป็นสินค้าหาซื้อได้ง่ายๆ ตามริมถนน คติยาเสพติดคิดเป็นมากกว่าร้อยละ 80 ของผู้ที่อยู่ในเรือนจำเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาโจรกรรมและอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ

ปัจจัยนักการเมืองน้ำเน่า ทั้งในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ เริ่มจากการลงทุนซื้อเสียงซึ่งเป็นความพอใจทั้งผู้ให้และผู้รับคือประชาชนที่ขาดจิตสำนึกไม่สนใจว่าจะได้นักการเมืองประเภทขี้เหล้าเสเพล-ก่อกดดีลวงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะนักการเมืองประเภทเจ้าพ่อ-บ้านใหญ่-นักเลง-ค้ายาเสพติดหรือเจ้ามือการพนันทั้งแบบเป็นบ่อนหรือบนเว็บพนันออนไลน์ จะช่วยอย่างไรหรือเลวอย่างไรขอให้แจกสตางค์แบบเหมาทะเลียนบ้านก็เลือกหมด นักการเมืองพวกนี้ใช้นโยบายหาเสียงแบบไม่รับผิดชอบเมื่อได้อำนาจรัฐก็ใช้โครงการประชานิยมมอมเมาประชาชน เงินที่ใช้ไปในรูปของงบประมาณเมื่อเงินไม่พอก็กู้จำนวนมากๆ มาใช้จ่ายเพื่อซื้อใจชาวบ้านเพื่อหวังผลคะแนนเสียงจะได้ยาวนานๆ มีการแทรกแซงกลไกที่วางไว้เพื่อให้เสถียรภาพด้านเศรษฐกิจระยะยาว นักการเมืองโดนเสารพวกนี้ผ่านมากี่สมัยก็ไม่สูญพันธุ์แม้แต่มีอศวินที่มาขาวที่แรกก็เป็นฮีโร่พอได้อำนาจก็ยึดติดไม่ต่างกับนักการเมือง ประเด็นนี้เป็นปัญหาสำคัญเป็นกับดักเดินหน้าประเทศเพราะนักการเมืองและประชาชนที่เลือกเข้ามาสมยอมกันเสียเอง

ปัจจัยด้านคอร์รัปชัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าไทยเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันอยู่ในลำดับต้นๆ ของโลก จากข้อมูลขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI : Transparency International) มีผลสำรวจดัชนีการรับรู้ทุจริตคอร์รัปชันหรือ “CPI : Corruption Perceptions Index” ประจำปี 2566 ไทยอยู่อันดับ 101 จาก 180 ประเทศทั่วโลกและอยู่ในลำดับ 4 ของกลุ่มประเทศอาเซียน ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันกระจายตัวอยู่ในทุกอณูของสังคมไม่ใช่เฉพาะแต่ภาครัฐแม้แต่ภาคเอกชนก็เป็นปัญหาค่อนข้างมาก บางธุรกิจขนาดใหญ่เจ้าของหรือผู้บริหารก็เป็นเองที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ก็ปั่นหุ้นหรือตกแต่งบัญชีให้ดูดีเพื่อหลอกแมลงเม่า บางรายออกหุ้นกู้ทั้งที่รู้ว่าเมื่อครบกำหนดจะไม่สามารถมีเงินมาจ่ายสำหรับการคอร์รัปชันในภาครัฐกลายเป็นวัฒนธรรมและมีโครงสร้างที่ซับซ้อนตั้งแต่ระดับการเมืองไปจนถึงระดับตัวเล็กตัวน้อยแม้แต่องค์กรที่ควรทำหน้าที่ตรวจสอบบางครั้งก็เป็นเสียเองเป็นปัญหาที่แก้ยาก

ที่กล่าวทั้งหมดไม่ได้หมายความว่าคนไทยและนักการเมืองไทยทั้งหมดจะขาดจริยธรรม-คุณธรรมเพราะคนที่ดีก็มีมากมีฉะนั้นไทยคงไม่ก้าวมาถึงวันนี้ เพียงแต่ต้องยอมรับว่าการที่เศรษฐกิจของเราถ่วงเวียนติดกับดักไม่สามารถยกระดับไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ปัญหาสำคัญอยู่ที่ใส่ในด้านจิตสำนึกทางบวกซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ประเภทหนึ่งที่จะต้องบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำลังผลักดัน ประเด็นคือภาคการเมืองจะต้องเป็นตัวอย่างเพื่อชี้ทางให้กับสังคม...แค่นี้ก็ยากแล้ว
